

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษา "การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน: ความเป็นไปได้ โอกาส และอุปสรรค" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ความสำคัญและศักยภาพทางเศรษฐกิจของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ทั้งในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ และเพื่อศึกษาวิเคราะห์โอกาสและข้อได้เปรียบของไทยในการ เพิ่มพูนความสัมพันธ์กับจีนให้มากยิ่งขึ้น โดยการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับมณฑลของจีน ตลอดจนการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ปัญหาและอุปสรรค และรูปแบบในการเชื่อมโยงและร่วมมือ ในระดับทวิภาคีกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เพื่อผลประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่าย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์วิจัยว่า "จะเชื่อมโยงทาง เศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้หรือไม่ และอย่างไร โดย พิจารณาจากสภาพเงื่อนไขปัจจัยทางเศรษฐกิจและไม่ใช่เศรษฐกิจ นโยบายและมาตรการของ รัฐบาล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ" ข้าพเจ้าได้พัฒนาแนววิเคราะห์ "Interconnecting Diamonds" เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

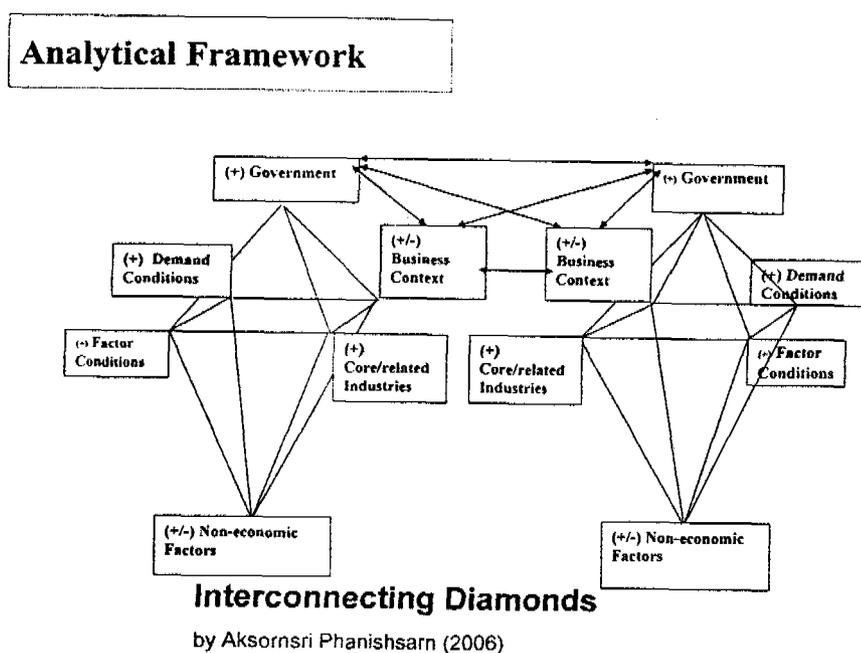
ระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย วิธีทางเอกสาร (documentary research) จากแหล่งข้อมูลในประเทศไทย ประเทศจีน และ แหล่งอื่นๆ และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field research) โดยเน้นพื้นที่ศึกษาในประเทศจีน ได้แก่ มณฑลชื้อชวน มหานครฉงชิ่ง มณฑลหยุนหนาน และเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วง กว่างซี ซึ่ง พื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่งมีความสำคัญด้วยเหตุผลอย่างน้อย 4 ประการดังนี้ (1) พื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง มีศักยภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น หลังจากที่รัฐบาลกลางของจีนประกาศนโยบายมุ่งพัฒนาภาค ตะวันตก (Xibu Da Kaifa) ตั้งแต่ปี 2000 (2) พื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่งมีจุดเด่นเชิงภูมิศาสตร์ จาก การที่ตั้งอยู่ไม่ห่างจากประเทศไทยมากนัก (3) เมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลชายฝั่ง การแข่งขันใน 4 มณฑลนี้ยังไม่ค่อยรุนแรงหรือเข้มข้นมากนัก และ (4) มีปัจจัยที่เอื้อเชิงนโยบาย ทั้งจากรัฐบาล กลางและรัฐบาลท้องถิ่นของทั้ง 4 มณฑล ในการตื่นตัวและสนใจที่จะร่วมมือกับเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศไทย

7.1 เครื่องมือในการวิเคราะห์ Interconnecting Diamonds

งานศึกษานี้ได้พัฒนาแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds โดยการปรับประยุกต์จากกรอบแนวคิด Diamond Model ของ Michael E. Porter มาใช้ในการศึกษาวิจัย สำหรับประเด็นการอภิปรายผลการนำแนววิเคราะห์ดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิจัย มีดังนี้

ภาพที่ 7.1

แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds

ประเด็นแรก จุดเด่นและความเหมาะสมของกรอบแนววิเคราะห์ Diamond Model

แนวคิด Diamond Model นับเป็นกรอบแนววิเคราะห์ที่พิจารณาประเด็นศึกษาอย่างรอบด้านและมองอย่างองค์รวม (holistic view)¹ ตลอดจนมีความเป็นพลวัตและมีความยืดหยุ่น จึงมีความเหมาะสมในการนำมาปรับประยุกต์ใช้ศึกษา และวิเคราะห์สภาพและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของประเทศจีนและมณฑลของจีนที่มีความซับซ้อน และเพิ่งมีการนำระบบตลาดมาใช้ไม่นานจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจของไทยที่เปิดกว้างรับการ

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "โครงการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย,"

เปลี่ยนแปลงจากภายนอก สภาพเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายภายใต้บริบทดังกล่าวล้วนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากขึ้น

กรอบแนวคิดวิเคราะห์ Diamond Model ให้ความสำคัญและคำนึงถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างเงื่อนไขและสภาพปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากตัวแปรสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)
- 2) เงื่อนไขอุปสงค์ของสินค้าและบริการ (Demand Conditions)
- 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries)
- 4) บริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ (Context for Firm Strategy and Rivalry)

แต่ละตัวแปรจะประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และสามารถมีปฏิสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังมีตัวแปรภายนอกอีก 2 ตัวแปร คือ บทบาทของรัฐบาล (Government) และตัวแปรที่อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดที่เรียกว่า Chance factor มาร่วมวิเคราะห์ในแบบจำลอง Diamond Model ด้วย

ดังนั้น แนววิเคราะห์ Diamond Model จึงนับว่ามีจุดเด่นและมีความเหมาะสมในการนำมาเป็นกรอบวิเคราะห์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ประเด็นสอง การเปรียบเทียบแนวคิด Interconnecting Diamonds กับกรอบแนวคิด Diamond Model

แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ที่ปรับปรุงยกระดับขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีทั้งด้านที่เหมือนและแตกต่างกับแนวคิด Diamond Model ดังนี้

- 1) แนวคิด Diamond Model ของ Porter เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณภาพของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจของประเทศและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (competitiveness) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถออกไปแข่งขันในระดับโลกได้อย่างยั่งยืน โดยแต่ละประเทศจะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการแข่งขันของบริษัท (บริษัทในประเทศเป็นผู้แข่งขันไม่ใช่ประเทศ)

วิทยานิพนธ์นี้ได้นำแนวคิด Diamond Model ดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขและเรียกชื่อว่า “Interconnecting Diamonds” เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างสองหน่วยเศรษฐกิจ (ในกรณีนี้ คือ เศรษฐกิจมณฑลพื้นที่ศึกษาในประเทศจีน และเศรษฐกิจไทย) โดยการศึกษาประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายที่จะเชื่อมโยงกัน จึงเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งที่จะร่วมมือและเชื่อมโยงกัน (cooperation and linkages) มิใช่มุ่งเพื่อการแข่งขันกัน

ในการพัฒนาแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ข้าพเจ้าจึงได้ปรับประยุกต์ ตัวบ่งชี้ 4 ด้านตามแนวคิดเดิมของ Diamond Model ให้เหมาะสมกับการตอบโจทย์วิจัยในการศึกษาครั้งนี้ และเพิ่ม/ยกระดับตัวบ่งชี้ที่สำคัญอีก 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรด้านรัฐบาล และตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (Non-economic Factors)

2) สำหรับตัวบ่งชี้สองตัวแรก คือ ด้านเงื่อนไขปัจจัย (Factor Conditions) และเงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ตามแนวคิด Diamond Model เป็นหลัก เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่ครอบคลุมทั้งในด้านการผลิต/ปัจจัยการผลิต (Production) และด้านการบริโภค (Consumption) โดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐาน เช่น ปัจจัยที่มีตามธรรมชาติ ไปจนถึงปัจจัยที่ถูกสร้างขึ้น และปัจจัยที่ซับซ้อนขึ้น

3) สำหรับตัวแปรที่สามของแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ได้มีการปรับประเด็นในการศึกษาของแนวคิด Diamond Model ที่มีอยู่เดิม คือ “บริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ” (Context for Firm Strategy and Rivalry) ให้ครอบคลุมกว้างขึ้น โดยแนววิเคราะห์ใหม่จะเน้นประเมิน “สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ” (Business Context) ซึ่งจะวิเคราะห์และประเมินทั้งด้านสภาพปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ดังนี้

(1) สภาพปัจจัยทางธุรกิจภายในประเทศ เช่น บทบาทของภาคธุรกิจและบทบาทของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

(2) สภาพการติดต่อกับต่างประเทศ โดยแบ่งย่อยเป็น ด้านการลงทุนโดยตรงของต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) และด้านการค้าระหว่างประเทศ

ในขณะที่ แนวคิด Diamond Model ไม่ได้เน้นด้าน FDI มากนัก และไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการค้าระหว่างประเทศ

4) สำหรับตัวบ่งชี้ที่สี่ของแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ได้แก่ “อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวโยง” (Core and Related Industries) เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาว่า “อุตสาหกรรมหลัก/สำคัญ” ของพื้นที่ศึกษาคืออะไร แล้วจึงไปศึกษาถึงอุตสาหกรรมเกี่ยวโยง/สนับสนุนต่ออุตสาหกรรมหลักนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นประเมินศักยภาพ และจุดแข็ง/จุดอ่อนของอุตสาหกรรมดังกล่าว ตลอดจนประเมินความร่วมมือหรือการลงทุนระหว่างกันที่มีอยู่แล้ว เพื่อตอบคำถามว่า จะมีโอกาสเชื่อมโยงหรือขยายความร่วมมือระหว่างกันทั้งในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การค้าและการลงทุนได้หรือไม่ จะเกื้อกูลหรือส่งเสริมกันและกันอย่างไร เพื่อลดจุดอ่อน / เพิ่มจุดแข็งให้แก่กันและกันได้หรือไม่ อย่างไร

ในขณะที่ แนวคิด Diamond Model จะเน้นศึกษา “อุตสาหกรรมเกี่ยวโยงและสนับสนุนกัน” (Related and Supporting Industries) โดยศึกษาในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) และพิจารณาครอบคลุมกว้างไปจนถึงสิ่งที่ Porter เรียกว่า “สถาบันเพื่อความร่วมมือ” (Institution for Collaboration: IFC) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น สมาคมวิชาชีพ กลุ่มพนักงานบริษัทที่เป็นแกนหลักของอุตสาหกรรม เป็นต้น เพื่อศึกษาว่า สถาบัน IFC และ เครือข่ายวิสาหกิจ จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมดังกล่าวได้หรือไม่

5) ตัวแปรตัวที่ห้า คือ ตัวแปรด้านรัฐบาล (Role of Government) เนื่องจากบทบาทของรัฐและเครื่องมือทางนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐ สามารถส่งผลกระทบต่อตัวแปรอื่น ๆ ได้อย่างเต็มที่ ในแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds จึงยกระดับความสำคัญของรัฐบาล ขึ้นมาเท่าเทียมกับ 4 ตัวแปรแรก มิใช่เป็นเพียงแค่ตัวแปรภายนอก (Exogenous Parameter) อย่างเช่นในแนวคิด Diamond Model

6) สำหรับตัวแปรที่หก มีความแตกต่างจากแนวคิด Diamond Model ค่อนข้างมาก เนื่องจากแนวคิด Diamond Model เป็นการเน้นเพียงมิติทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ในขณะที่ แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ได้ปรับประยุกต์และเพิ่มตัวบ่งชี้ที่เรียกว่า “ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ” (Non-economic Factors) เข้าไปร่วมพิจารณาด้วย เพื่อตอบโจทย์วิจัยของการศึกษา ที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ และเพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ให้รอบด้านมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ปัจจัยทางการเมืองและวัฒนธรรมทางธุรกิจ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ที่ปรับประยุกต์เพื่อการศึกษาวิจัยนี้ มีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่างกับแนวคิด Diamond Model เนื่องจากมีเป้าหมายในการศึกษาที่แตกต่างกัน

ประเด็นสาม ข้อจำกัดของแนววิเคราะห์ “Interconnecting Diamonds”

แม้ว่าแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ได้พยายามประยุกต์แนวคิด Diamond Model โดยการปรับเปลี่ยน/เพิ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการตอบโจทย์วิจัยว่า “จะเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้หรือไม่ และอย่างไร” หากแต่แนววิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ยังคงมีข้อจำกัดบางประการ ดังนี้

ประการแรก แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ไม่สามารถช่วยตอบคำถามว่า ทั้งสองฝ่ายจะแบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างไร และจะได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ โดยเฉพาะในทางปฏิบัติจริง อาจจะมีผลเสียไม่ได้ที่จะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลประโยชน์

มากกว่าอีกฝ่าย

ประการที่สอง แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ไม่ได้ครอบคลุมปัจจัยแวดล้อมภายนอก (External Factors) ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ/ระดับโลก ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความไม่แน่นอนสูง และสามารถกระทบความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ปัจจัยการเมืองในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของราคาพลังงาน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาเกาะสปรตลี้ระหว่างจีนกับบางประเทศในอาเซียน หรือปัญหาระหว่างจีน-ไต้หวัน เป็นต้น

7.2 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยโดยนำแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ด้วยการพิจารณาและประเมินจากตัวบ่งชี้สำคัญ 6 ด้าน มีผลการศึกษาสรุปสาระสำคัญได้ 4 ประการ คือ

ประการแรก ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน แม้ว่าจะยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง ได้แก่ 4 ตัวแปรหลัก คือ 1) เงื่อนไขด้านปัจจัย 2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ 3) อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวข้อ และ 4) ตัวแปรรัฐบาล

1) เงื่อนไขด้านปัจจัย (Factor Conditions) ที่เป็นตัวบ่งชี้สะท้อนโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เช่น

- มีข้อได้เปรียบจากการมีทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้ชิดกัน
- มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และมีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งทางทางถนน ทางแม่น้ำโขง และทางอากาศที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงต่อกันได้โดยตรง
- มีลักษณะที่เกื้อกูลกันด้านความแตกต่างของปัจจัยการผลิตและวัตถุดิบ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างไทย กับมณฑลชื้อชวนและมหานครฉงชิ่ง และมีวัตถุดิบที่สามารถสนองตอบความต้องการผลิตและบริโภคของกันและกันได้
- มีแหล่งทรัพยากรด้านพลังงานและการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกันได้
- ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีแรงงานและมีนักธุรกิจในท้องถิ่นที่มีความกระตือรือร้นในการเชื่อมโยงและร่วมมือกัน

- มีสถาบันด้านการศึกษาวิจัย/สถาบันเฉพาะด้านที่สามารถขยายความร่วมมือต่อไปได้ เช่น มณฑลชื้อชวนมีสถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เช่น การวิจัยด้านสมุนไพรยาจีน ในขณะที่ ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ เป็นต้น

สำหรับเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างไทยกับพื้นที่ศึกษาในประเทศจีน โดยเฉพาะเส้นทางบกและเส้นทางแม่น้ำโขงที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงระหว่างภาคเหนือตอนบนของไทย และเมืองจิ่งหง (เซียงรุ่ง) ในมณฑลหยุนหนาน แสดงในภาพที่ 7.2

ภาพที่ 7.2

แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงภาคเหนือตอนบนของไทยและมณฑลหยุนหนาน

2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ตัวแปรด้านเงื่อนไขอุปสงค์ที่สามารถสะท้อนถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในทางบวกที่จะเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เช่น

- ตลาดขนาดใหญ่ในเขตเมืองหลักของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ เช่น นครเฉิงตูในมณฑลชื้อชวนมีประชากรกว่า 10 ล้านคน ซึ่งผู้บริโภคในเขตเมืองเหล่านี้มีอำนาจซื้อสูงมากขึ้น และเริ่มมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ มีความ

ต้องการที่ซับซ้อนมากขึ้น (sophisticated) เช่น การนิยมบริโภคอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน เป็นต้น

- ทั้งนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ของพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตชนบท และมีรายได้ไม่สูงนัก หากแต่นับเป็นตลาดศักยภาพ และมีแนวโน้มที่จะมีรายได้สูงขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น นโยบายที่เน้นการยกระดับความเป็นอยู่และการสร้างความเป็นเมือง (urbanization) ทำให้ชาวชนบทมีแนวโน้มที่จะโยกย้ายมาสู่เมืองมากขึ้น จึงจะส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขด้านอุปสงค์ของผู้บริโภคเหล่านี้ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตแบบคนเมืองและนิยมความทันสมัยมากขึ้น
- เมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลทางตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ของจีนแล้ว การแข่งขันใน 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนยังไม่ค่อยรุนแรงและเข้มข้นมากนัก

อย่างไรก็ดี ในการเข้าสู่ตลาดในระดับมณฑลของจีน ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะอุปสรรคที่กีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (รายละเอียดในบทที่ 5)

3) อุตสาหกรรมหลักและเกี่ยวโยง (Core and Related Industries) สาขา/อุตสาหกรรมที่มีโอกาสและมีศักยภาพในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมยานยนต์ (2) อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป (3) อุตสาหกรรมสมุนไพร/ยาจีน (4) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (5) อุตสาหกรรมพลังงาน และ (6) อุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์ สำหรับแนวทางในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน มีความเป็นไปได้ในหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมหรือลักษณะของธุรกิจ/กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นระหว่างกัน (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 6)

4) ตัวแปรด้านรัฐบาล (Role of Government) ตัวบ่งชี้ด้านรัฐบาลถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนโอกาสในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-มณฑลจีน และข้อเสนอในการเชื่อมโยงกับมณฑลจีน น่าจะได้รับการตอบรับจากรัฐบาลจีน ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลมณฑล เนื่องจากมีความสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจภายในของจีนเองที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ตอนในทางตะวันตกเป็นอันดับแรก และความกระตือรือร้นของรัฐบาลของทั้ง 4 มณฑลในการปฏิรูปเศรษฐกิจ เปิดประเทศ และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้น

จากการศึกษากรณีของประเทศจีน ยังพบว่า ตัวแปรรัฐบาลนับได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าตัวบ่งชี้อื่นๆ โดยเปรียบเทียบ เนื่องจากบทบาทของรัฐบาลและเครื่องมือทางนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลจีนสามารถส่งผลกระทบต่อตัวแปรอื่นได้อย่างเต็มที่ เช่น รัฐบาลกลางของจีนมีบทบาทและสนับสนุนให้มณฑลตะวันตกเฉียงใต้สามารถนำเงื่อนไขด้านปัจจัย (Factor Conditions) มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เช่น การพัฒนาแหล่งพลังงานหรือแหล่งท่องเที่ยว

ตลอดจนบทบาทและนโยบายของภาครัฐในการสร้างเงื่อนไข ปฏิรูปและยกระดับสภาพแวดล้อม และบริบททางธุรกิจ (Business Context) ของมณฑลจีนตอนใต้ให้มีความตื่นตัวและเปิดกว้างมากขึ้น และช่วยสร้างเงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ในการขยายตลาดและทำให้ผู้ประกอบการในมณฑลเหล่านี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตและพฤติกรรมกรรมการบริโภค เป็นต้น

ประการที่สอง ตัวแปรที่สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ และ 2) ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจอื่นๆ

1) สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (Business Context) ด้วยสภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจของไทยและมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่ยังคงมีความแตกต่างกัน จึงอาจจะเกิดปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน

เนื่องจากสภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจในมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ยังไม่เป็นระบบ สากลมากนัก ธุรกิจขนาดใหญ่ในมณฑลเหล่านี้ยังคงเป็นรัฐวิสาหกิจ และค่อนข้างผูกขาด ยังไม่มีการนำระบบหรือกลไกตลาดมาใช้อย่างเต็มที่ นักธุรกิจหรือชาวจีนที่มีประสบการณ์ติดต่อกับต่างประเทศมีไม่มากและส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลักขนาดใหญ่เท่านั้น ชาวจีนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ ในขณะที่ประเทศไทยมีประสบการณ์ในการติดต่อค้าขายและลงทุนกับต่างประเทศมานานกว่าและมีภาคธุรกิจเอกชนที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่

ดังนั้น ด้วยระดับของการเปิดกว้างและสภาพการแข่งขันและบริบททางธุรกิจที่แตกต่างกัน หากไม่ทำความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้ให้ถ่องแท้หรือไม่เตรียมพร้อม ก็อาจจะสร้างปัญหาและอุปสรรคตามมาได้ โดยเฉพาะปัญหาในระดับปฏิบัติ เช่น ความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ร่วมลงทุน หรือความขัดแย้งกับหุ้นส่วนหรือนักธุรกิจของแต่ละฝ่าย เป็นต้น

2) ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (Non-economic Factors) ปัจจัยที่ไม่ใช่เศรษฐกิจสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ

ตัวแปรที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อโอกาสและความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลจีน ได้แก่ รากฐานความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ ความร่วมมืออันดีระหว่างผู้นำ ความเข้าใจและร่วมมือกันระหว่างประเทศ ความผูกพันทางเชื้อชาติและการกลมกลืนกันทางสังคม รวมทั้งบทบาทของชาวจีนโพ้นทะเล และนักธุรกิจไทยเชื้อสายจีนที่จะเป็นตัวแสดงสำคัญในกระบวนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลจีน

ส่วนตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจอื่นๆ ที่สามารถสร้างปัญหาและเป็นอุปสรรคในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีนทั้งในระดับประเทศและระดับมณฑล เช่น ระบบวัฒนธรรม

ทางธุรกิจของจีนที่ยังคงยึดตัวบุคคลมากกว่าระบบ และเนื่องจากจีนเป็นตลาดเกิดใหม่ (emerging market) เพิ่งจะนำระบบตลาดมาใช้ไม่นาน ยังมีจุดอ่อนของระบบบรรรมมาภิบาล ซึ่งแม้ว่าจะมีการนำระบบอิงกฎหมาย/กฎระเบียบมาใช้ แต่ยังคงขาดความชัดเจน ยังขึ้นอยู่กับการตีความหรือการใช้ดุลพินิจของบุคคล ตลอดจนถึงทัศนคติของผู้ประกอบการจีนที่มุ่งหวังผลประโยชน์ระยะสั้นมากเกินไป จนอาจจะไม่สนใจหรือตระหนักถึงการร่วมมือกันทางธุรกิจในระยะยาวมากนัก นอกจากนี้ ยังรวมถึงจุดอ่อนต่างๆ ของนักธุรกิจไทยเอง เช่น ปัญหาในการสื่อสารภาษาจีนกลาง ปัญหาการไม่ศึกษาข้อมูลให้ถี่ถ้วน ปัญหาการเข้าใจโดยง่ายหรือด่วนสรุป เป็นต้น

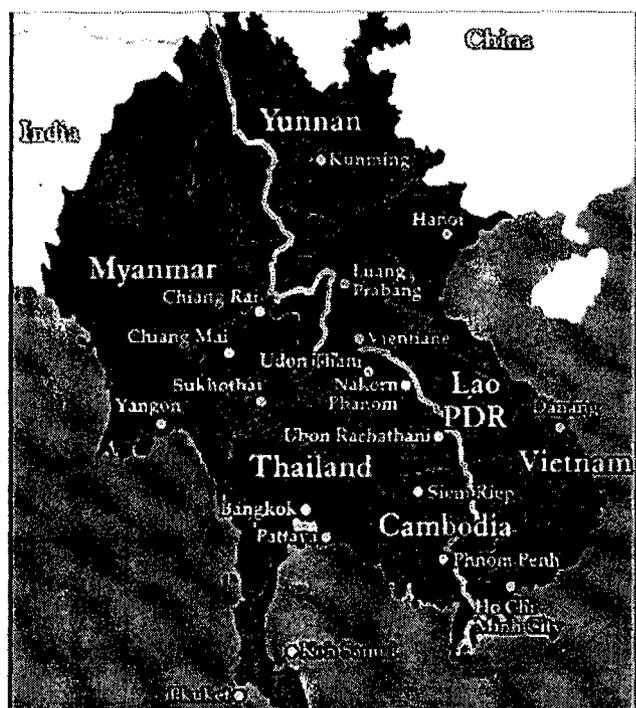
ทั้งนี้ ประเด็นทางด้านความสัมพันธ์ "สายสัมพันธ์" (guanxi) สามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจและการเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลจีน เนื่องจากการมีสายสัมพันธ์ระหว่างกันอาจจะเป็นประโยชน์ในช่วงการเริ่มต้นทางธุรกิจ หากแต่ระบบสายสัมพันธ์ของจีนเป็นการดำเนินการโดยยึดตัวบุคคลและอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เมื่อมีการโยกย้ายหรือเปลี่ยนตำแหน่ง ก็จะทำให้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้น การดำเนินธุรกิจโดยมุ่งอาศัยสายสัมพันธ์เป็นพื้นฐานจึงมีความไม่แน่นอนและยึดถือไม่ได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการสร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกันในระยะยาว

นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ ยังนับเป็นตัวแปรที่มีความเป็นพลวัตสูงและสามารถมีผลต่อทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยและมณฑลพื้นที่ศึกษาตลอดจนความสัมพันธ์กับประเทศจีนโดยรวม ทั้งทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะประเด็นด้านการเมืองและความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

ตัวอย่างเช่น ปัญหาจากการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่งในมณฑลยูนหนานที่ จะส่งผลต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ตอนล่างของแม่น้ำโขง โดยเฉพาะผลกระทบที่จะเกิดกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการขึ้น-ลงของระดับน้ำในแม่น้ำโขงที่จะเปลี่ยนแปลงไป และผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนและชาวบ้านที่อยู่อาศัยตามริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นต้น ซึ่งในขณะนี้ กลุ่มนักอนุรักษ์และตัวแทนของหลายประเทศที่เกี่ยวข้องได้แสดงความกังวลต่อปัญหาดังกล่าว เช่น การแสดงความเห็นในเชิงลบโดยผ่านสื่อหรือเวทีต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น ในอนาคต ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจเหล่านี้อาจจะกลายเป็นประเด็นปัญหาหรือนำไปสู่ความไม่เข้าใจกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศจีน โดยเฉพาะมณฑลยูนหนานซึ่งเป็นที่ตั้งของเขื่อนเหล่านี้ ซึ่งย่อมจะมีผลต่อความสัมพันธ์กับประเทศไทยเช่นกัน ดังนั้น รัฐบาลไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการติดตามและศึกษาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้อย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมพร้อมในการจัดทำท่าทีและนโยบายที่ชัดเจนของประเทศต่อไป

ภาพที่ 7.3

แผนที่แม่น้ำโขงเชื่อมโยงยุทธหนานกับไทยและประเทศในกลุ่ม GMS

แม่น้ำโขง
เชื่อมโยง
ยุทธหนาน
กับไทย และ
ประเทศใน
อาเซียน

ประการที่สาม แนวทางการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน สามารถเป็นไปได้ ทั้งในรูปแบบของความร่วมมือ/เชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล (Government to Government) หรือเอกชนต่อเอกชน (Business to Business) รวมทั้งความร่วมมือ/เชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับเอกชน (Government to Business) ขึ้นอยู่กับสาขา/อุตสาหกรรมหรือความเหมาะสมของลักษณะกิจกรรมที่จะมีการร่วมมือและเชื่อมโยงกัน (รายละเอียดในบทที่ 6)

ประการที่สี่ การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน จะเป็นการสร้างโอกาสและใช้ประโยชน์จากศักยภาพทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

- จะเป็นการใช้ประโยชน์จากลักษณะเกื้อกูลทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความแตกต่างในเงื่อนไขปัจจัยของแต่ละฝ่าย เช่น ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกอาหารแปรรูปที่สำคัญในตลาดโลกจึงมีความก้าวหน้าของระดับเทคโนโลยีการผลิต/การแปรรูปมากกว่ามณฑลของจีนโดยเปรียบเทียบ ในขณะที่พื้นที่ศึกษามณฑลของจีนมีทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสำหรับการนำมาแปรรูป/เพิ่มมูลค่า ดังนั้น รูปแบบการเชื่อมโยงที่เป็นไปได้ เช่น บริษัทอาหารแปรรูปของไทยเข้าไปลงทุนในมณฑลชื้อชวนเพื่อใช้

ประโยชน์จากแหล่งวัตถุดิบ และเพื่อใช้เป็นฐานในการผลิตอาหารแปรรูปป้อนตลาดขนาดใหญ่ของมณฑลจีนตอนใน เป็นต้น ด้วยกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างกันข้างต้นก็จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์จากลักษณะทางเศรษฐกิจที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

- จะช่วยให้ผู้ผลิตของแต่ละฝ่ายสามารถซื้อหาปัจจัยการผลิตหรือวัตถุดิบได้มากขึ้นและง่ายขึ้น เช่น มหานครจงซึ่งนำเข้ายางพาราหรือผลิตภัณฑ์ยางพาราจากไทยเพื่อป้อนอุตสาหกรรมยานยนต์ของตน หรือประเทศไทยนำเข้าสมุนไพรหรือพืชหายากจากมณฑลหยุนหนานเพื่อมาแปรรูป/สร้างคุณค่าเพิ่มด้วยการผลิตเป็นอาหารเสริมหรือเครื่องสำอางสมุนไพร เป็นต้น

- จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์จากการเข้าไปลงทุนเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (pooling resources) หรือการสร้างเครือข่ายการผลิตและการบริหารจัดการ (network management) เช่น การร่วมมือกันเพื่อแสวงหาแหล่งพลังงาน การสร้างเส้นทางขนส่งด้านพลังงานที่เชื่อมโยงกัน เช่น ท่อส่งน้ำมัน หรือการซื้อขายแลกเปลี่ยนพลังงานระหว่างกัน เป็นต้น นอกจากนี้ ในอุตสาหกรรมยานยนต์ ผู้ประกอบการในประเทศไทยและมณฑลจีน เช่น ซีอชว่น และจงชิง สามารถสร้างเครือข่ายการซื้อขายและแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนยานยนต์ระหว่างกัน เป็นต้น

- จะช่วยเพิ่มขนาดของตลาดให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดอยู่เพียงตลาดภายในของแต่ละฝ่าย เนื่องจากหากสามารถร่วมมือและเชื่อมโยงระหว่างกันได้ผลในทางปฏิบัติจริง ก็จะช่วยขยายบริบทของเงื่อนไขด้านอุปสงค์ให้ครอบคลุมทั้งตลาดของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และตลาดของไทย ซึ่งจะมีประชากรรวมกันมากกว่า 270 ล้านคน

- ด้วยขนาดของตลาดที่กว้างขึ้น จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าและบริการในจำนวนมาก (mass production) เพื่อสนองตลาดที่ใหญ่ขึ้น ทำให้สามารถมีโอกาสดังกล่าวที่ได้รับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด (economies of scale) จากต้นทุนการผลิตต่อหน่วยที่ลดลง

- ผู้บริโภคของทั้งสองฝ่ายจะมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการมีสินค้าหลากหลายและราคาถูกลง จึงเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคมากขึ้น

- การขยายโอกาสและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจจะระหว่างกัน ช่วยให้เศรษฐกิจของพื้นที่ตามแนวชายแดนขยายตัว และกระตุ้นให้กลุ่มนักธุรกิจท้องถิ่นมีความตื่นตัวและผลักดันให้การค้าและการลงทุนตามแนวชายแดนได้ขยายตัวมากขึ้น

- ด้วยขนาดของตลาดที่ใหญ่ขึ้น และด้วยบริบทและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ก็จะช่วยดึงดูดให้มีการไหลเข้ามาของการลงทุนจากประเทศอื่นๆ ได้อีกทางหนึ่ง

- ประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ขยายผลไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านอื่นๆ เช่น การไปมาหาสู่ของประชาชนของทั้งสองประเทศมากขึ้น การร่วมมือกันทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นการช่วยการเพิ่มอำนาจการต่อรองกับประเทศอื่นๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของปัจจัยการผลิตต่างๆ ของทั้งสองฝ่าย รวมทั้งการช่วยทำให้บรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศที่เชื่อมโยงกันได้เปิดกว้างขึ้น และส่งเสริมกันและกันมากขึ้น เนื่องจากการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกันจะเป็นการขยายบริบทของสภาพเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้น ซึ่งในที่สุด จะช่วยเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มความสามารถในการผลิต การค้า การลงทุน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจอื่นๆ ของทั้งสองฝ่ายต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ข้อเสนอแนะในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์จากการร่วมมือ/เชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ และการร่วมกันช่วยสร้างบริบทและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกัน ซึ่งมีตัวแสดงหลักที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยง คือ ภาครัฐบาลและภาคเอกชน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐบาล

รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายควรจะเข้ามามีบทบาทนำในการวางนโยบายและดำเนินมาตรการที่สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ต้นทุนในการติดต่อแลกเปลี่ยน หรือต้นทุนในการทำธุรกรรม (transaction cost) ระหว่างกันลดลง² ดังนี้

² จากมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ การที่ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้นเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับต้นทุนที่เรียกว่า Transaction Cost เนื่องจากยังมีต้นทุนดังกล่าวน้อยลงเท่าใด ปริมาณการติดต่อค้าขายและลงทุนระหว่างกันก็จะมากขึ้น เช่น การลดเงื่อนไขในการติดต่อระหว่างประเทศ (deregulation) การอำนวยความสะดวกทั้งทางการค้าและการลงทุน (facilitation) การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ (liberalization) และการรวมกลุ่มหรือการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างกัน (integration) ล้วนแต่มีส่วนช่วยในการลดต้นทุนในการทำธุรกรรมทาง

- การสร้างบรรยากาศที่เอื้อและสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือและเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน ตลอดจนการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ข้อมูลพื้นฐานและจำเป็นในวงกว้าง เพื่อให้ภาคเอกชนและประชาชนได้รับรู้และนำไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ
- การสร้างความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการให้บริการแก่ภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไป เพื่อเลี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนการปรับปรุง/สร้างบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้เข้าถึงได้ง่าย มีคุณภาพ เพียงพอและมีประสิทธิภาพในการให้บริการ
- การจัดวางกติกาและสิ่งจูงใจที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนและกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในการเชื่อมโยงกันและกัน เช่น รัฐบาลร่วมมือกันในการประกันหรือคุ้มครองการลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงหรืออุปสรรคต่างๆ ของการเชื่อมโยงด้านการลงทุนระหว่างกัน เช่น ความไม่แน่นอนของการบริหารของรัฐบาลผู้รับการลงทุน ความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบ นอกจากนี้ ในบางโครงการที่มีความเสี่ยงสูงมาก อาจจำเป็นต้องมีความร่วมมือในเชิงสถาบันที่เป็นทางการ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและสร้างความมั่นใจกับการเข้าไปลงทุน เช่น กิจกรรมด้านพลังงาน เป็นต้น
- การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะหรือสถาบันร่วมของทั้งสองฝ่าย เพื่อสร้างกระบวนการในการผลักดันให้เกิดความเข้าใจอันดีและเกิดความรู้สึกร่วมในการพัฒนาความร่วมมือและเชื่อมโยงกัน รวมทั้งการกระตุ้นและผลักดันภาคเอกชน และสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชนให้มีส่วนขับเคลื่อนกระบวนการร่วมมือและเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
- การสร้างปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงระหว่างกัน เช่น การทำข้อตกลงระหว่างกันในระดับรัฐบาล การวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- การจัดการฝึกอบรมบุคคลากรหรือประชาชนของทั้งสองฝ่ายเพื่อความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งการดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันศึกษาหรือสถาบันวิชาการ เช่น การวิจัยและพัฒนาคิดค้นด้านมาตรฐานร่วม เป็นต้น

ทั้งนี้ หน่วยงานของภาครัฐที่จะเข้ามามีบทบาทในระดับปฏิบัติควรจะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง และมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะสามารถนำนโยบายหรือข้อตกลงต่างๆ ที่รัฐบาลของทั้งสองตกลงกันแล้วมาดำเนินการต่อไป รวมทั้งต้องเป็นหน่วยงานที่มีความเหมาะสมในด้านพิธีการระหว่างประเทศ เช่น ในความสัมพันธ์ระหว่างมณฑลกับประเทศไทย ฝ่ายปฏิบัติการของรัฐบาลไทยควรจะเป็นหน่วยงานระดับกรม เป็นต้น

2) ข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชน

เพื่อให้ความร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง มีข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชนของทั้งสองฝ่าย ดังนี้

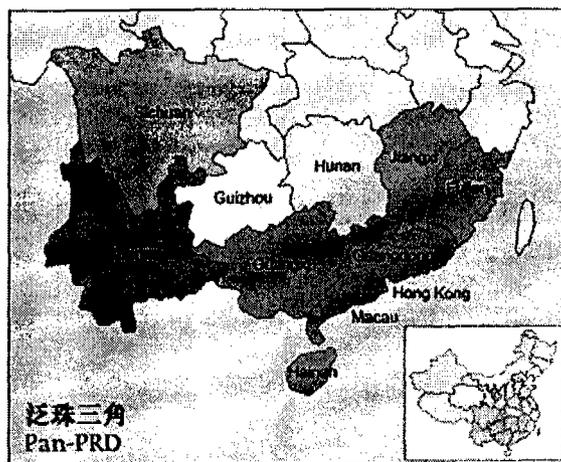
- ควรจะต้องมีความเข้าใจ และต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน
- ควรจะต้องร่วมมือหรือทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันเพื่อสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างสองฝ่าย เช่น การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างนักธุรกิจ การทำการตลาดร่วมกัน เช่น การจัดงานแสดงสินค้า การจัดโครงการการจัดซื้อร่วมกัน การสร้างความเป็นพันธมิตรในการจัดหาและแลกเปลี่ยนวัตถุดิบระหว่างกัน เป็นต้น
- ควรจะประสานงานกับภาครัฐ ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูล/ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล ทั้งในประเด็นสภาพข้อเท็จจริง ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนประเด็นด้านข้อกฎหมาย กฎระเบียบและข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการร่วมมือและเชื่อมโยงระหว่างกัน ตลอดจนการเข้าร่วมเจรจากับภาครัฐ ในกรณีที่เป็นและสำคัญ
- ควรให้ความร่วมมือและประสานงานกับสถาบัน/องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา และสถาบันเพื่อการวิจัยพัฒนา

กล่าวโดยสรุป ในการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนนั้น ภาครัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทนำ และควรเริ่มต้นการร่วมมือ/เชื่อมโยงจากสาขาที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันและคาบเกี่ยวซึ่งกันและกัน (mutual and overlapping interest) ได้แก่ ด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ และด้านพลังงาน แล้วจะค่อยๆ ขยายความร่วมมือออกไปในสาขา/อุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ควรจะร่วมมือกันสร้าง "สถาบันร่วม" เพื่อทำหน้าที่หลักในการดูแลและประสานงาน ตลอดจนการส่งเสริมให้นักธุรกิจและประชาชนของแต่ละฝ่ายได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงและขยายความร่วมมือกันออกไปในด้านต่างๆ ต่อไป

สำหรับทิศทางเชิงนโยบายและความร่วมมือในอนาคต ในขณะนี้ รัฐบาลมณฑลของจีน ได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน โดยเฉพาะความร่วมมือในเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำจูเจียง หรือ กลุ่มฟานจูชานเจี๋ยว (Pan-Pearl River Delta Regional Cooperation and Development Forum: PPRD) ระหว่าง 9 มณฑลของจีนและ 2 เขตบริหารพิเศษของจีน คือ ฮองกงและมาเก๊า³ หรือที่เรียกว่า กลุ่ม 9+2 เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากศักยภาพทางเศรษฐกิจของกันและกันและช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและบูรณาการเป็นเศรษฐกิจเดียวกัน

ภาพที่ 7.4

แผนที่กลุ่มความร่วมมือ Pan-Pearl River Delta

ที่มา: <<http://tdctrade.com/>>

³ ความร่วมมือในเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำจูเจียง (Pan-Pearl River Delta Regional Cooperation and Development Forum: PPRD) ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ปี 2003 ประกอบด้วย 9 มณฑลทางตะวันตก (ชื้อชว่น หยุนหนาน กุ้ยโจว กว่างซี) สองมณฑลตอนกลาง (หูหนาน เจียงซี) และสามมณฑลชายฝั่ง (ฝูเจี้ยน กว่างตง และไห่หนาน) รวมเรียกว่า "กลุ่ม 9+2" ซึ่งประชากรของทั้ง 9 มณฑลรวมกัน (ไม่รวมฮองกงและมาเก๊า) มีจำนวนประมาณเกือบ 460 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35 ของประชากรจีนทั่วประเทศ และมีขนาด GDP รวมกันราวร้อยละ 34 และยอดขายปลีก ร้อยละ 32 ของประเทศจีน นอกจากนี้ ยังมีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 48 ของสัดส่วน FDI ของทั่วทั้งประเทศจีน

นอกจากนี้ กลุ่ม 9+2 มีเป้าหมายสำคัญในการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคโดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับกลุ่มอาเซียน เพื่อรองรับผลของการเปิดเสรีการค้า อาเซียน-จีน ในปี 2010 และในบรรดา 9 มณฑลนี้ได้รวมพื้นที่ศึกษา 3 แห่งไว้ด้วย ได้แก่ ชื่อชน กวางซีและหยุนหนาน โดยเฉพาะหยุนหนานซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงจีนกับประเทศในอาเซียนต่อไป ดังนั้น ในฐานะที่ไทยมีข้อได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ด้วยทำเลที่ตั้งที่ใกล้ชิดกับกลุ่ม 9+2 และมีศักยภาพในการเป็นประตูเชื่อมกลุ่ม 9+2 กับกลุ่มอาเซียน โดยผ่านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ศึกษาทั้งสามแห่ง ภาครัฐและเอกชนจึงควรให้ความสำคัญและติดตามความเคลื่อนไหวและพัฒนาการของกลุ่มดังกล่าวอย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมความพร้อมในการขยายความร่วมมือและการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกันทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันต่อไป

7.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ไปใช้

สำหรับข้อเสนอแนะในการนำแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์และตอบใจพิสัยอื่นๆ ต่อไปนั้น มีดังนี้

- 1) สามารถนำไปใช้เป็นแนววิเคราะห์กรณีศึกษาหรือตอบใจพิสัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) อย่างน้อยสองแห่งขึ้นไป เช่น การร่วมมือ การเกี่ยวพันเชื่อมโยง หรือการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างกัน เป็นต้น
- 2) สำหรับหน่วยวิเคราะห์ที่จะนำมาศึกษาภายใต้แนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds นั้น ไม่จำกัดอยู่เพียงหน่วยวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกันในระดับระหว่างประเทศ เช่น ประเทศ-ประเทศ หรือประเทศ-มณฑล/รัฐ เท่านั้น หากแต่สามารถนำแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds มาศึกษาวิเคราะห์ความเกี่ยวพันหรือเกี่ยวโยงทางเศรษฐกิจระหว่างหน่วยวิเคราะห์ที่อยู่ภายในประเทศเดียวกัน เช่น จังหวัด-จังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด-กลุ่มจังหวัด เป็นต้น
- 3) ตัวอย่างใจพิสัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างหน่วยวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถนำแนววิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา เช่น
 - การสร้างความเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับกลุ่ม Pan-Pearl River Delta (กลุ่มฟ่านจูซานเจียว) ในประเทศจีน: โอกาส ข้อจำกัด และอุปสรรค

- การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานี-กว่างซี พัฒนาการก้าวต่อไปของบ้านพี่-เมืองน้องระหว่างไทย-จีน
- ความไปได้ในการสร้างการเป็นหุ้นส่วนด้านเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มจังหวัดอันดามันในประเทศไทยกับมณฑลไห่หนานของจีน

7.3.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

ด้วยข้อจำกัดในการใช้ภาษาจีนกลางของข้าพเจ้า และข้อจำกัดเรื่องเวลา โดยเฉพาะระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในประเทศจีน การศึกษาชิ้นนี้จึงจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะพื้นที่ศึกษา 4 มณฑลของจีนเท่านั้น และยังไม่ได้ศึกษาในเชิงลึกเพื่อตอบคำถามในประเด็นสำคัญอีกหลายด้าน⁴ จึงควรมีการนำข้อมูลและผลการศึกษาที่ได้จากวิทยานิพนธ์นี้ไปทำการศึกษาวิจัย

⁴ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ แม้ว่าจะได้ใช้ความพยายามที่จะค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากแหล่งข้อมูลในประเทศไทย ประเทศจีน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรระดับภูมิภาคต่างๆ โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาภายใต้โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หากแต่ยังคงมีข้อจำกัดทางด้านความสมบูรณ์ของข้อมูลบางด้านโดยเฉพาะข้อมูลเชิงลึกในระดับมณฑลของจีน เนื่องจากข้อจำกัดในการใช้/แปลภาษาจีนกลาง และปัญหาด้านข้อมูลที่จะใช้ศึกษาและอ้างอิงซึ่งที่มีอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามแหล่งต่างๆ จึงต้องใช้เวลาในการรวบรวม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาของแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน อาจจะให้ข้อมูลที่ไม่เหมือนกันหรือไม่สอดคล้องกัน แม้ว่าจะเป็นข้อมูลประเภทเดียวกันก็ตาม (เช่น สถิติการค้าระหว่างไทย-จีน) ตลอดจนปัญหาในการอ้างอิงข้อมูลย้อนหลัง เนื่องจากข้อจำกัดของฐานข้อมูลในประเทศจีน เป็นต้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้พยายามแก้ไขปัญหาทางด้านข้อจำกัดของข้อมูลทุติยภูมิดังกล่าว โดยเน้นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาภาคสนามในประเทศจีน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายจีน ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาในประเทศจีน คือ Prof. Dr. Yang Xianming คณบดี School of Development Studies และ Faculty of Economics มหาวิทยาลัยหยุนหนาน ได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยจัดหาและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลในประเทศจีน ดังนั้น แม้ว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะประสบกับข้อจำกัดดังกล่าว แต่ก็หวังว่า จะเป็นเอกสารวิทยานิพนธ์ที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรือเพื่ออ้างอิงในโอกาสต่างๆ ได้

ต่อไป ทั้งในด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ รัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และจีนศึกษา ดังนี้

ประการแรก ด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ควรศึกษาอุตสาหกรรมเกี่ยวโยงและสนับสนุนของอุตสาหกรรมในประเทศจีนทั้ง 6 แห่งที่ได้กล่าวมาแล้วในเชิงลึก เช่น การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ (cluster) ระหว่างประเทศ โดยการนำแนวคิด/ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมมาร่วมใช้ในการศึกษาค้นคว้าในประเด็นดังกล่าวด้วย เป็นต้น

ประการที่สอง ด้านรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การศึกษาประเด็นด้านการเมืองระหว่างประเทศในการสร้างความเชื่อมโยง/ร่วมมือระหว่างรัฐบาลของประเทศหนึ่งกับรัฐบาลท้องถิ่นของอีกประเทศหนึ่ง และศึกษาวิเคราะห์บทบาทของรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลท้องถิ่นอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมในความร่วมมือหรือการเชื่อมโยงดังกล่าวด้วย เป็นต้น

ประการที่สาม ด้านจีนศึกษา ควรนำข้อมูลระดับมณฑลของประเทศจีนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปศึกษาค้นคว้าในระดับลึกต่อไป เช่น ด้านสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้เป็นแนวทางในการขยายขอบเขตไปศึกษาข้อมูลระดับลึกของมณฑลที่สำคัญอื่นๆ ของจีนต่อไป